

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-10-24М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до лабораторних робіт з навчальної дисципліни
«Методика викладання фахових дисциплін» для здобувачів
вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-
професійною програмою
«Соціально-виховна робота з дітьми і молоддю»
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
денної і заочної форм навчання

Рекомендовано радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 2 від 17.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до лабораторних робіт з навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Соціально-виховна робота з дітьми і молоддю» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» денної і заочної форм навчання. [Електронне видання] / Якубовська С. С. – Рівне : НУВГП, 2024. – 18 с.

Укладач: Якубовська С. С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Сокаль Валентина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін НУВГП

Керівник (гарант) освітньої програми:
Сокаль Валентина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін НУВГП

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін.
Протокол № 2 від 24 вересня 2024 року.

Попередня версія МВ 07-03-468М

© С. С. Якубовська, 2024
© НУВГП, 2024

Лабораторна робота №1

Методика проведення різних видів лекцій

Методичні рекомендації:

Засвоїти основні поняття теми: лекція, методика підготовки та читання лекції, професійні якості лектора, прийоми активізації уваги студентів.

Зверніть увагу на те, що лекція як метод і форма навчання реалізує наступні функції: інформаційну, орієнтовну, пояснювальну, переконувальну, виховну. Її сутність не в односпрямованій діяльності викладача, а у активній взаємодії зі здобувачами освіти, спрямовану на сумісний навчальний пошук, а не в механічному поєднанні цих двох діяльностей. Мета лектора полягає не стільки у тому, щоб повідомити певний обсяг знань студентам, скільки у тому, щоб забезпечити їхню зустрічну активність, тобто створити всі необхідні умови для того, щоб студент захотів «взяти» те, що пропонує викладач на лекції.

Практичні завдання:

Завдання. Перегляньте три відеофрагменти, які взяті з фільму «У дзеркала два обличчя» – «погана лекція», «хороша лекція», «ідеальна лекція». Проаналізуйте ці відео та дайте відповіді на наступні запитання:

- Чому, на Вашу думку, відеофрагменти мають такі назви? Що про це говорить?
- Проаналізуйте, як викладач активізує увагу студентів на кожному відео?
- Які прийоми використовує викладач, щоб зберегти увагу студентів до змісту лекції?
- Які вміння та якості дозволяють викладачу забезпечити ефективність лекції?

За результатами аналізу визначте критерії лекційного викладання.

- 1.
- 2.
- 3.

Завдання 6. Аналіз ситуативних завдань.

1. Ви приходите на свою першу лекцію до старшокурсників, підходите до кафедри, а на тому місці, де кладуть конспект, написано: «Лекторе, роби свою справу мовчки». Ваші дії.

---

2. Ви проводите свою першу лекцію у ролі викладача ЗВО. Всі студенти уважно слухають, крім одного. Його сонний погляд, нарешті, переростає у справжній сон, хлопець починає тихенько хропіти. Студенти переключають увагу на нього. Вас вже перестали слухати — чекають реакції. Якою ж вона буде?

---

3. Ви приходите на лекцію. Четверта пара. Студенти втомлені і зустрічають вас незадоволеними поглядами. Ваші дії.

---

4. Ви читаєте лекцію, а деякі студенти вам заважають (розмовляють, сміються). Як впоратись з ними?

Контрольні питання:

1. З яких структурних компонентів складається лекція?
2. Визначити сутність кожного з етапів лекційного викладання.
3. Якими вміннями має володіти лектор?

Індивідуально-творче завдання:

Підготувати фрагмент лекційного викладу за власною темою, який би мав чітку структуру, мотивацію до вивчення теми, прийоми активізації навчальної діяльності здобувачів освіти.

Лабораторна робота №2

Методика проведення семінарського заняття

Методичні рекомендації:

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організує дискусію з попередньо визначених проблем. На підставі плану семінарського заняття здобувачі освіти готують тези виступів з цих проблем.

Пригадайте:

– Які методи навчання можна застосовувати під час тієї чи іншої форми?

– Які засоби навчання допомагають реалізувати той чи інший методнавчання?

Завдання. Робота в групах. Охарактеризувати карти-схеми підготовки до практичного та семінарського занять та визначити особливості кожного з них .

Завдання. Користуючись картами-схемами навчальних занять (семінарського), створити методичну розробку семінарського заняття за власною темою.

Контрольні питання:

1. Яка дидактична мета семінарських занять?
2. Як активізувати увагу студентів під час занять?
3. В чому полягає підготовка викладача до семінарських занять?

Індивідуально-творче завдання на вибір:

1. Розробити фрагмент семінарського заняття – ділової гри (тема за вибором).
2. Розробити фрагмент семінарського заняття – «мозкового штурму» (тема за вибором).

Лабораторна робота №3

Методика проведення практичного заняття

Методичні рекомендації:

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі освіти під керівництвом викладача, шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань, закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь їх практичного застосування.

Практичні завдання:

Завдання. «Круглий стіл» з питань підготовки та проведення практичних занять у вищій школі.

Обговорити питання:

1. Сутність, дидактичні цілі та функції практичних занять.
2. Традиційні та інноваційні практичні заняття у вищій школі.
3. Типи семінарських занять, методика їх організації.
4. Методика організації практичних занять, види практичних завдань.

Завдання. *Робота в групах.* Охарактеризувати карти-схеми підготовки до практичного та семінарського заняття та визначити особливості кожного з них (див. Додаток).

Інструкція:

- правильно визначити навчальні цілі до заняття;
- визначити, які саме методи навчання (пасивні, активні, інтерактивні) та контролю Ви будете використовувати під час кожного етапу заняття для реалізації зазначених цілей навчання;
- необхідно ретельно прописати основний етап заняття з використанням того чи іншого методу навчання, обравши форму організації навчальної діяльності студентів (індивідуальну, парну, групову).

Завдання. Обговорити виступи. Дати оцінку практичному заняттю за наступними критеріями:

- змістовність;
- структура;
- методичний рівень;
- професійна спрямованість.

Завдання. *Індивідуальна робота.* Продовжити речення та представити результат роботи перед групою.

- *З тією метою, щоб практичні заняття у вищій школі приносили студенту реальну практичну допомогу, їх необхідно звільнити від ...*
- *На практичних заняттях у вищій школі значно підвищиться мотивація студентів, якщо викладач буде ...*
- *В мене ідея щодо проведення практичних занять з методики викладання у вищій школі...*

Контрольні питання:

4. Яка дидактична мета практичних занять?
5. Який алгоритм підготовки викладача до практичних занять?

Лабораторна робота №4

Методика проведення лабораторного заняття Методичні рекомендації:

Підготовка до лабораторного заняття. Успіх проведення конкретного лабораторного заняття залежить від його підготовки, яка охоплює: глибоке вивчення студентами теоретичного матеріалу; підготовку необхідної навчально-матеріальної бази і документації; підготовку викладача, обслуговуючого персоналу і студентів.

Підготовка до лабораторного заняття здійснюється в кілька етапів: попередня підготовка, початок роботи, її виконання, складання звіту і оцінювання роботи викладачем. Попередня підготовка до роботи в лабораторії здійснюється у відведений для самостійної роботи час. Готуючись до неї, студент передусім повинен усвідомити її мету, засвоїти теоретичний матеріал, домогтися чіткого уявлення про фізичні та інші процеси, покладені в основу роботи приладів чи установок.

У відведений для самопідготовки час студент ознайомлюється в лабораторії з обладнанням, правилами техніки безпеки; особливо це стосується робіт з використанням електричних приладів, хімічних вибухових речовин тощо. У лабораторіях має бути встановлено чергування лаборантів і викладачів, які могли б дати вичерпну консультацію студентам при підготовці до лабораторної роботи.

Завдання. Продемонструйте методику проведення лабораторного заняття на прикладі створеного Вами конспекту.

Індивідуально-творче завдання:

Підготувати педагогічне есе: «Форми активізації дослідницької роботи здобувачів освіти на лабораторному занятті».

Лабораторна робота №5

Методика організування самостійної навчально-пізнавальної діяльності

Методичні рекомендації:

Засвоїти основні поняття теми: самостійна робота, види самостійної роботи, контроль самостійної роботи здобувачів освіти. *Необхідно звернути увагу на те,* що самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою складовою підготовки кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота здобувачів є одним з компонентів освітнього процесу, важливим чинником, що формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Значно підвищуються значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно-модульної технології навчання, згідно з якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Самостійна робота передбачає такі складові:

- самостійну роботу при підготовці до семінарських/практичних занять;
- аудиторну роботу під час семінарських/практичних занять;

- виконання самостійних робіт у формі підготовки рефератів з конкретних проблем і усних доповідей;
- тестування та самотестування.

Практичні завдання: Завдання. «Круглий стіл» з питання:

- передумови для ефективної самостійної роботи здобувачів освіти.
- переваги та недоліки самостійної роботи здобувачів освіти у ЗВО та труднощі під час виконання самостійної роботи.

Завдання. Скласти структурно-логічну схему видів самостійної роботи, яку можна використовувати під час аудиторної, позааудиторної та індивідуальної роботи здобувачів освіти. Заповнити таблицю.

Види самостійної роботи

Аудиторна	
Позааудиторна	
Індивідуальна	

Завдання. *Робота в групах.* Описати види самостійної роботи та інформаційно-методичного забезпечення для кожної форми організації навчання. Заповнити таблицю.

Лекція	
Види самостійної роботи	Інформаційно-методичне забезпечення

Лабораторні та практичні заняття	
Види самостійної роботи	Інформаційно-методичне забезпечення

Семінарські заняття	
Види самостійної роботи	Інформаційно-методичне забезпечення

Контрольні питання:

1. Що являє собою самостійна робота здобувачів освіти?
2. Які вам відомі види самостійної роботи у ЗВО?
3. Які прийоми опрацювання літературних джерел вам відомі?

Лабораторна робота №6

Методика проведення практичної підготовки студентів

Методичні рекомендації:

У вищих навчальних закладах студенти проходять **навчальну, навчально-виробничу і виробничу практику.**

Навчальна практика має своєю метою поглибити і закріпити теоретичні знання студентів, виробити навички практичної і дослідницької роботи, ознайомити із сучасним обладнанням. Форми проведення навчальної практики можуть бути різними: екскурсія на підприємство чи в установу, самостійне вивчення їх діяльності шляхом спостереження чи бесід з працівниками, практична робота на виробництві на робочому місці тощо.

Навчально-виробнича практика має своїм завданням ознайомити студента з його майбутньою спеціальністю шляхом виконання обов'язків дублера, помічника фахівця. Це дає змогу глибше проникнути у зміст і технологію майбутньої професійної діяльності.

Виробничу практику проходять студенти старших курсів. У процесі цієї практики вони виконують за спеціальністю весь цикл основних робіт, перебуваючи на робочих місцях, вивчаючи значну за обсягом ділянку виробництва і набуваючи навичок організування, управління і контролю. Під час **переддипломної практики** студенти готують матеріали до дипломного проекту або дипломної роботи.

Керівництво за місцем виробничої практики покладається на кваліфікованих спеціалістів виробництва. Викладачі, призначені керівниками виробничої практики, заздалегідь складають і узгоджують її програму з керівниками виробництва, при цьому звертаючи особливу увагу на графік руху практикантів на робочих місцях відповідно до вимог програми.

По закінченні виробничої практики студенти складають і здають звіти про виконання програми практики. До звіту додають різноманітні технічні матеріали: рисунки, креслення, фотографії, схеми, таблиці, зразки матеріалів, виробів тощо. Керівник виробничої практики перевіряє звіт, після чого практикант складає залік, найчастіше у формі захисту звіту в комісії за місцем практики або у вищому навчальному закладі. Залік оцінюється за чотирибальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), при цьому враховується характеристика і оцінка роботи студента керівником практики від підприємства. У разі незадовільної оцінки виробничої практики призначається повторне її проходження в індивідуальному порядку.

Усі види практик починаються конференціями, на яких відповідальний за практику викладач і представники кафедр роз'яснюють студентам завдання практики, графік і об'єкти її проведення, розподіл за ними груп студентів і закріплення консультантів-представників кафедр і виробництва. Завершується виробнича практика також конференцією, на якій студенти обмінюються досвідом. Керівники практики, представники кафедр і виробництва вказують на шляхи вдосконалення її проходження і професійної підготовки студентів.

Завдання.

Спираючись на методикау проведення практичної підготовки студентів, створіть сценарій установчої конференції практики та проведіть міні-заняття-конференцію за створеним сценарієм.

Лабораторна робота №7 **Методика застосування різних форм педагогічного контролю**

Методичні рекомендації.

Засвоїти основні поняття теми: контроль навчальних досягнень, оцінювання, види контролю – вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий, форми контролю – індивідуальна, групова, фронтальна, комбінована, взаємоконтроль, самоконтроль, колоквиуми, заліки, іспити, методи контролю – усні, письмові, графічні, практичні, програмовані, тестові. *Необхідно звернути увагу на те, що контроль є невід'ємним компонентом складного освітнього процесу, а також важливим інструментом проведення педагогічної діагностики. Контроль полягає у спостереженні, виявленні, вимірюванні й оцінюванні знань*

умінь та навичок студентів. Виявлення та вимірювання називають перевіркою. Мета перевірки – визначення рівня якості навченості студента, осмислення навчального матеріалу, обсягу його навчальної праці, того, хто навчається. Оцінювання є обов'язки складником системи контролю. Оцінюванню передусім підлягає рівень досягнення здобувачем освіти освітніх стандартів. Одержана в результаті оцінювання інформація стає своєрідним сигналом для продовження педагогічного процесу у тому ж напрямі чи для його коригування.

Завдання.

Спираючись на методику застосування різних форм педагогічного контролю, створіть приклади різних видів тестових завдань

Основна література

1. Олексін Ю. П., Сокаль В. А., Якубовська С. С. Особливості проведення занять з педагогічних дисциплін для магістрів технічних спеціальностей. *The 3rd International scientific and practical conference «Scientific progress: innovations, achievements and prospects»* (December 4-6, 2022) MDPC Publishing, Munich, Germany. P. 229–236.
2. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Форми освіти дорослих в умовах неформальної освіти. *Series Conference proceedings «SW-Us conference proceedings» Reviewed and recommended for publication*. The decision of the Organizing Committee of the conference «Organization of scientific research in modern conditions ‘2023» No 17 on March 11, 2023, Organizing Committee: More than 200 doctors of science. 159 с. С. 81–85. Full list on page: <https://www.proconference.org/index.php/usc> DOI: 10.30888/2709-2267.2023-17. Published by: ProConference in conjunction with KindleDP Seattle, Washington, USA ISBN 979-8-3909813-2-0
3. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Методологічні засади змішаного навчання. UDC 001.1 *The 6th International scientific and practical conference «Science and technology: problems, prospects and innovations»* (March 16-18, 2023) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2023. 417 p. С. 273–281. ISBN 978-4-9783419-1-4
4. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Педагогічні умови психолого-педагогічної підтримки особистості науково-педагогічного працівника у розвитку професійної

кар'єри. ISSN 2663-5712 DOI: 10.30888/2663-5712 UDC 08 LBC 94 *The journal is registered in the INDEXCOPERNICUS, GoogleScholar.* UDC 08 LBC 94 DOI: 10.30888/2663-5712.2023-18-03. 224 с. С. 31–36.

5. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Зміст формування професійної компетентності викладача в умовах неформальної освіти. UDC 001.1 *The 7th International scientific and practical conference «Science and innovation of modern world»* (March 23-25, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 779 p. С. 432–440. ISBN 978-92-9472-194-5

6. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Історичні виміри студентоцентрованого навчання. UDC 001.1 *The 7th International scientific and practical conference «Progressive research in the modern world»* (March 29-31, 2023) BoScience Publisher, Boston, USA. 2023. 560 p. С. 299–307. ISBN 978-1-73981-125-9

7. Олексін Ю. П., Якубовська С. С. Методичні аспекти використання інфографіки в процесі підготовки вчителя суспільствознавчих дисциплін. *Науково-методичний журнал «Нова педагогічна думка»* Том 3, №115 (2023). 85 с. С.52–56.

8. Олексін Ю. П., Якубовська С. С., Куценко А. Г. Упровадження компетентнісно орієнтованого підходу в ЗНЗ: методичний аспект. *Актуальні питання науки, освіти та технологій: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Біла Церква, 26 листопада 2022 р.): у 2 ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. 59 с. С. 28–29.

9. Олексін Ю. П., Сокаль В. А., Якубовська С. В. Особливості проведення занять з педагогічних дисциплін для магістрів технічних спеціальностей. *The 3rd International scientific and practical conference «Scientific progress: innovations, achievements and prospects»* (December 4-6, 2022) MDPC Publishing, Munich, Germany. P. 229–236.

10. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Фасилітаційна компетентність викладача вищої школи як суб'єкта педагогічної діяльності. *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук: матеріали II Міжнародної наукової конференції*, м. Дніпро, 17 березня, 2023 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. 272 с. С.205–209. ISBN 978-617-8126-24-7. DOI 10/36074/mcnd-17.03.2023/

11. Олексін Ю. П., Кочубей А. В., Сокаль В. А., Шевчук Т. Є., Якубовська С. С. Теоретичний аналіз моделі змішаного навчання. S 40 *Scientific method: reality and future trends of researching: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference*, March 24, 2023. 275 с. С. 211–215. Zagreb, Republic of Croatia: European Scientific Platform. ISBN 979-8-88955-786-9. DOI 10.36074/scientia-24.03.2023.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Наукова бібліотека НУВГП. м. Рівне, вул. Олексі Новака, 75. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека. м. Рівне, майдан Короленка, 6. URL: <http://lib.rv.ua>
3. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL:

<http://osvita.ua/>

4. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/

5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка,

6). URL: <http://www.libr.rv.ua/>

6. Психологічний сайт http URL: <http://psy.piter.com/>

7. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-011-osvitni-pedagogichni-nauki-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti>